

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.01.2019, sp. zn. 23 Cdo 427/2017, ECLI:CZ:NS:2019:23.CDO.427.2017.1

Číslo: 115/2019

Právní věta: Vznik smluvního vztahu z kupní smlouvy uzavřené mezi prodávajícím se sídlem ve Slovenské republice a kupujícím se sídlem v České republice se posoudí podle Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží vyhlášené pod č. 160/1991 Sb. („Vídeňská úmluva“), ledaže účastníci její použití dohodou vyloučili. Otázky postoupení pohledávky z takové smlouvy, jednostranného započtení a úroku z prodlení představují tzv. mezeru v aplikaci Vídeňské úmluvy. Rozhodné právo se proto určí podle kolizních norem obsažených v nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy („nařízení Řím I“).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.01.2019

Spisová značka: 23 Cdo 427/2017

Číslo rozhodnutí: 115

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Postoupení pohledávky, Smlouva kupní, Úroky z prodlení, Započtení pohledávky

Předpisy: čl. 1 odst. 1 písm. a) předpisu č. 160/1991Sb.

čl. 14 Nařízení () č. 593/2008

čl. 17 Nařízení () č. 593/2008

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Rakovníku v pořadí již druhým rozsudkem ze dne 11. 2. 2016, č. j. 3 C 147/2014-232, zamítl žalobu na uložení povinnosti žalované zaplatit původní žalobkyni – společnosti V. F., a. s., se sídlem v B., Slovenská republika, částku 95.519,65 EUR s příslušenstvím ve výroku blíže specifikovaným (bod I. výroku) a rozhodl o povinnosti žalobkyně zaplatit žalované náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

2. Soud prvního stupně rozhodoval o žalobě, kterou se původní žalobkyně domáhala zaplacení žalované částky s tím, že žalované byly společností I. s. r. o. dodávány komponenty k výrobě plastových nádob, dodávky byly vyfakturovány jednotlivými fakturami, ze kterých žalovaná neuhradila částku 95.519,65 EUR. Původní žalobkyně tvrdila, že na ni byly postoupeny pohledávky z těchto faktur rámcovou smlouvou ze dne 16. 1. 2013 s tím, že pohledávky sice měly být předmětem dalšího postoupení na společnost F. KB, a. s., ale protože se toto postoupení de facto nerealizovalo,

je původní žalobkyně stále věřitelem z uvedených pohledávek. Součástí žalobních tvrzení bylo, že uvedená skutečnost byla žalované oznámena a že byla vyzvána k úhradě pohledávek, ale ta nic nezaplátila.

3. Soud prvního stupně uzavřel, že vzhledem k nedostatečně vylíčeným skutkovým tvrzením byla původní žalobkyně soudem vyzvána, aby žalobní tvrzení doplnila, a to jak ohledně právního důvodu a okolností vzniku jednotlivých uplatněných pohledávek, tak ohledně podrobných okolností údajného postoupení pohledávek na společnost F. KB, a. s., případně důvodu, proč k postoupení pohledávek poté nedošlo. Připomněl, že původní žalobkyně byla současně vyzvána, aby k prokázání svých tvrzení označila příslušné důkazy, a že byla zároveň poučena, že v případě nesplnění této výzvy hrozí nebezpečí, že neunese břemeno tvrzení nebo břemeno důkazní a nebude tak ve věci samé úspěšná. Soud prvního stupně konstatoval, že ani po uvedené výzvě a poučení o následcích jejího nesplnění původní žalobkyně skutková tvrzení potřebným způsobem a v nezbytném rozsahu nedoplnila. Poukázal na to, že neuvedla okolnosti ani důvod, ze kterého mělo dojít ke vzniku žalobou uplatněných pohledávek, a dále přesně neuvedla, k jakému datu měly pohledávky vzniknout, ani způsob jejich splatnosti. Uzavřel, že tvrzení původní žalobkyně jsou i po doplnění žaloby nejasná, když za důvod vzniku pohledávek považuje objednávku ze dne 16. 7. 2013, ačkoliv jednotlivé dodávky měly být uskutečňovány v období od 23. 1. 2013, tedy datu uvedení objednávky předcházejícím. Konstatoval, že původní žalobkyně tedy ani po jeho výzvě neunesla povinnosti vyplývající z ust. § 101 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, a proto mu nezbylo, než žalobu zamítnout s tím, že není nutné dále řešit otázku unesení důkazního břemene ve shora uvedeném smyslu. Uvedl, že dalším důvodem pro zamítnutí žaloby je nedostatek aktivní věcné legitimace na straně původní žalobkyně související s otázkou postoupení pohledávek, neboť tato nesplnila jeho výzvu a nedoplnila žalobu o tvrzení, ze kterých by bylo možné vyvodit okolnosti postoupení pohledávek na společnost F. KB, a. s., jakož i toho, proč k tomuto postoupení nedošlo. Konstatoval, že pokud původní žalobkyně poukazovala na oznámení společnosti I. s. r. o. uvedené v jednotlivých fakturách, pak je toto oznámení neurčité a tudíž neplatné, protože podle tohoto oznámení měly být pohledávky postoupeny na společnost F. KB, a. s., ale platby by měly být prováděny na účet původní žalobkyně. Připomněl, že navíc jde o oznámení o postoupení pohledávek na společnost F. KB, a. s., nikoliv na původní žalobkyni. Uvedl, že nebylo prokázáno, že oznámení na fakturách učinila oprávněná osoba, a proto se nejedná o právní jednání, které by bylo ve vztahu k žalované platné, když plná moc pro datována později, než všechny faktury a na nich uvedená oznámení o postoupení pohledávek.

4. K odvolání původní žalobkyně odvolací soud rozsudkem, ve znění jeho opravného usnesení – obě v záhlaví uvedené – rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovaná je povinna zaplatit původní žalobkyni částku 95.519,65 EUR s příslušenstvím (první výrok), a uložil žalované povinnost zaplatit původní žalobkyni náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

5. Odvolací soud uvedl, že soud prvního stupně provedl obsáhlé a úplné dokazování, z něhož odvolací soud vycházel, přičemž se však neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že absentovala žalobní tvrzení ohledně právního důvodu a okolností vzniku jednotlivých uplatněných pohledávek, jakož i okolnosti postoupení pohledávek na společnost F. KB, a. s. Uvedl, že původní žalobkyně ke všem svým tvrzením, která byla úplná, předložila důkazy, které soud prvního stupně provedl, a dále prokázala i svou aktivní věcnou legitimaci. Soud prvního stupně z listinných důkazů správně zjistil, že si žalovaná od společnosti I. s. r. o. objednala zboží, které jí bylo řádně dodáno a poté i fakturováno. Jednotlivé faktury obsahovaly sdělení, že každá z uvedených pohledávek byla postoupena na společnost F. KB, a. s., se sídlem P., která se tak stala jejich vlastníkem, a částka na fakturě uvedená má být zaplacená na účet této společnosti. Na všechny faktury žalovaná uhradila toliko částku 3.500,90 EUR (o tomto nebylo mezi účastníky sporu), neuhrazená tedy zůstala částka 95.519,65 EUR. Pohledávky v této celkové výši byly následně smluvně postoupeny na původní

žalobkyni a toto postoupení bylo žalované vždy a řádně oznámeno. Postoupení pohledávek a oznámení tohoto žalované bylo prokázáno oznámením ze dne 21. 5. 2014, doručeným žalované 5. 6. 2014. Tím totiž společnost F. KB, a. s., oznámila žalované, že v tomto oznámení specifikované pohledávky za ní z dodávek materiálů společností I. s. r. o. byly dne 14. 5. 2014 postoupeny na společnost VÚB F., a. s., se sídlem B., a to v dlužné částce 113.368,40 EUR. Obchodní společnost I. s. r. o., se sídlem P., navázala spolupráci s factoringovou společností F. KB, a. s., s tím, že od 16. 1. 2013 budou veškeré pohledávky společnosti, které vzniknou z důvodu obchodního styku, postoupeny na společnost F. KB, a. s., které je třeba hradit veškeré pohledávky. Uvedl, že ohledně postoupení pohledávek je soud oprávněn zkoumat pouze otázky, zda k postoupení došlo a zda došlo k oznámení této skutečnosti, není však oprávněn zkoumat otázku platnosti tohoto postoupení.

6. Při určení hmotného práva vycházel odvolací soud z nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále jen „nařízení Řím I“) a z Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží vyhlášené pod č. 160/1991 Sb. (dále jen „Vídeňská úmluva“). Uvedl, že podle uvedených norem platí, že v případě, pokud si sporné strany nezvolí rozhodné právo, bude určeno na základě práva země bydliště hlavního aktéra provádějícího smlouvu. S ohledem na to, že tímto hlavním aktérem je prodávající, je třeba posuzovat věc podle hmotného práva Slovenské republiky, konkrétně podle zákona č. 44/1964 Zb., „občiansky zákonník“ (pozn.: správně „č. 40/1964 Zb.“), jakož i zákona č. 513/1991 Zb., „obchodný zákonník“.

7. Odvolací soud uvedl, že žalovaná uzavřela se společností I. s. r. o. kupní smlouvu ve smyslu ust. § 409a (správně „§ 409“) a násl. zákona č. 513/1991 Zb., na jejímž základě jí byly postupně dodávány komponenty k výrobě plastových nádob. Na základě této smlouvy jí vznikla povinnost za odebrané věci zaplatit dohodnutou cenu, když tyto dodávky byly vyfakturovány jednotlivými fakturami, ze kterých dosud nezaplatila částku 95.519,65 EUR. Na původní žalobkyni pak byly pohledávky z těchto faktur postoupeny rámcovou smlouvou ze dne 16. 1. 2013. Pokud měly být poté předmětem dalšího postoupení na společnost F. KB, a. s., tak toto postoupení se de facto i de iure nikdy nerealizovalo, takže původní žalobkyně je stále věřitelem z těchto pohledávek. Ta prokázala, že uvedené skutečnosti byly žalované oznámeny a že byla vyzvána k úhradě pohledávek.

8. Námitku započtení vznesenou žalovanou odvolací soud s odkazem na ust. § 529 zákona č. 44/1964 Zb., občiansky zákonník (pozn.: správně „č. 40/1964 Zb.“), neshledal důvodnou. Uvedl, že žalovaná v průběhu řízení nevznesla jakékoliv námitky týkající se dodávek zboží, jehož zaplacení je předmětem tohoto řízení, když zároveň nebyla z její strany prokázána pohledávka existující v čase, kdy bylo postoupení oznámeno. Nebylo ani prokázáno, že by existenci takovéto pohledávky žalovaná původní žalobkyni oznámila bez zbytečného odkladu potom, co jí bylo oznámeno postoupení pohledávek. K uvedenému námitce tedy odvolací soud nepřihlížel.

9. V otázce příslušenství, zákonného úroku z prodlení, odvolací soud rozhodl tak, že původní žalobkyně má na něj právo podle ust. § 369 odst. 1 a 2 zákona č. 513/1991 Zb., když výše úroku z prodlení je dána Nařízením vlády Slovenské republiky č. 21/2013 Z. z., ve výši základní úrokové sazby Evropské centrální banky platné k prvnímu dni prodlení zvýšené o 9 procentních bodů, která ke dni 10. 2. 2014 činila 9,25 %.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

10. Proti rozsudku odvolacího soudu, ve znění jeho opravného usnesení, výslovně do všech jeho výroků, podala žalovaná (dále též „dovolatelka“) dovolání s tím, že je považuje za přípustné dle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), neboť podle jejího názoru rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek hmotného práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Dovolání považuje za

důvodné, protože napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř.

11. Dovolatelka předně namítá, že odvolací soud nesprávně aplikoval slovenský obchodní a občanský zákoník namísto Vídeňské úmluvy. Předkládá dovolacímu soudu soubor otázek, o nichž se domnívá, že je odvolací soud posoudil v rozporu s rozhodovací praxí dovolacího soudu, a které specifikuje takto:

[1] Zda vznikly žalobou uplatněné pohledávky, přičemž toto právní posouzení v sobě obsahuje (poté, co je zjištěn a v odůvodnění vymezen relevantní skutkový stav) zejména určení rozhodného práva, posouzení, zda došlo k uzavření kupních smluv (setkání projevu vůle), a pokud ano, zda se staly splatnými kupní ceny uvedené původní žalobkyní v žalobě.

[2] Zda vznikla povinnost žalované hradit takové pohledávky původní žalobkyni (která nebyla původním věřitelem žalobou uplatněných pohledávek), přičemž toto právní posouzení aktivní věcné legitimize žalobkyně po zjištění a formulování relevantního skutkového stavu v sobě obsahuje vedle určení rozhodného práva zejména posouzení, zda ze zjištěného skutkového stavu vyplývá existence skutečností, se kterými právní předpisy spojují možnost, aby pohledávky z kupních smluv vymáhal jiný subjekt než prodávající (zde je relevantní posouzení existence platných postupných smluv, resp. existence platných oznámení o postoupení pohledávek).

[3] Zda existuje rovněž zápočtem uplatněná pohledávka žalované vůči společnosti I. s. r. o. a zda jsou splněny podmínky, za nichž byla žalovaná oprávněna tuto pohledávku započíst proti pohledávkám původní žalobkyně uplatněným žalobou.

[4] Zda původní žalobkyně splnila povinnost doplnit skutková tvrzení dle výzvy soudu prvního stupně ze dne 18. 12. 2014 a případně jaké jsou důsledky nesplnění takové povinnosti, přičemž „toto právní posouzení v sobě zahrnuje zejména posouzení podání původní žalobkyně, hodnocení jejich souladu s výzvou z 18. 12. 2014 a posouzení důsledků případně zjištěné skutečnosti, že původní žalobkyně příslušná skutková tvrzení nedoplnila“.

12. V průběhu dovolacího řízení původní žalobkyně společnost V. F., a. s., se sídlem v B., Slovenská republika, zanikla a jejím právním nástupcem se stala společnost V., a. s., se sídlem v B., Slovenská republika. Nejvyšší soud proto rozhodl usnesením ze dne 17. 7. 2018, č. j. [23 Cdo 427/2017-318](#), že v řízení bude namísto původní žalobkyně pokračováno se společností V., a. s. (dále jen „žalobkyně“).

13. Žalobkyně se k dovolání žalované vyjádřila tak, že je navrhuje zamítnout.

III. Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., se zabýval přípustností dovolání.

15. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

16. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud

nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

17. Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť odvolací soud se při posouzení kupní smlouvy s mezinárodním prvkem odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a současně v judikatuře Nejvyššího soudu nebyly dosud řešeny otázky určení rozhodného práva podle kolizních norem pro přeshraniční postoupení pohledávek, úrok z prodlení u takových pohledávek a přeshraniční jednostranné započtení.

IV. Důvodnost dovolání

18. Odvolací soud při posuzování jednotlivých pohledávek vycházel ze skutkových zjištění, podle kterých žalovaná (se sídlem v České republice) si od společnosti I. s. r. o. (se sídlem ve Slovenské republice) na základě telefonické či emailové objednávky objednala zboží, které jí bylo vždy řádně dodáno a poté i fakturováno. Podle odvolacího soudu pokud si sporné strany nezvolí rozhodné právo, bude určeno na základě práva země bydliště hlavního aktéra provádějícího smlouvu. S ohledem na to, že tímto hlavním aktérem je prodávající, je třeba posuzovat věc podle slovenského občanského a obchodního zákoníku. Uzavřel, že žalovaná uzavřela se společností I. s. r. o. kupní smlouvu ve smyslu ust. § 409a (pozn.: správně „§ 409“) a násl. zák. č. 513/1991 Zb.

19. S odkazem na tyto důvody odvolací soud podle slovenského práva posoudil jak otázky vzniku a existence pohledávek, tak otázku jejich postoupení, otázku jednostranného zápočtu i otázku úroků z prodlení. Takové právní posouzení je však neúplné, tudíž nesprávné.

a. K určení rozhodného práva pro posouzení vzniku pohledávek

20. Česká republika je smluvním státem Vídeňské úmluvy. Vídeňská úmluva se použije pro kupní smlouvy stran, které mají místa podnikání v různých smluvních státech, a tato skutečnost byla předvídatelná dle čl. 1 odst. 2 Vídeňské úmluvy. V dotčeném případě je Vídeňská úmluva přímou právní normou podle čl. 1 odst. 1 písm. a) Vídeňské úmluvy. Kupní smlouva musí splňovat znaky podle čl. 30 a 53 Vídeňské úmluvy. Rovněž nesmí být Vídeňská úmluva vyloučena skrze čl. 2 Vídeňské úmluvy a nesmí existovat odchýlné ujednání stran ve smyslu čl. 6 Vídeňské úmluvy.

21. Smlouva o dodávce zboží se podle čl. 3 Vídeňské úmluvy považuje za smlouvu o koupi zboží vyjma případů, kdy strana, která zboží objednává, se zavazuje dodat podstatnou část věcí nutných pro jejich výrobu nebo zhotovení. Vídeňská úmluva se rovněž nepoužije na smlouvy, v nichž převažující část závazků strany, která dodává zboží, spočívá ve vykonání prací nebo poskytování služeb.

22. Vídeňská úmluva ve svém čl. 4 upravuje pouze uzavírání smlouvy o koupi a práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího vznikající z takové smlouvy. Pokud není ve Vídeňské úmluvě stanoveno jinak, nedotýká se zejména platnosti smlouvy nebo kteréhokoliv jejího ustanovení nebo jakékoliv zvyklosti a účinku, který může mít smlouva na vlastnické právo k prodávanému zboží.

23. Za předpokladu, že jsou splněny výše popsané podmínky, a tedy není v případě další specifikum, jež by aplikaci vylučovalo (např. ujednání smluvních stran), pro smluvní vztah o koupi zboží mezi společností Interplastics s. r. o. a žalovanou se Vídeňská úmluva použije.

24. K uvedeným závěrům dospívá i judikatura Nejvyššího soudu.

25. V rozsudku ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. [23 Cdo 4197/2009](#), rozhodoval Nejvyšší soud v situaci, kdy

mezi žalobcem jakožto prodávajícím (sídlem Slovenská republika) a žalovanou jakožto kupující (sídlem Česká republika) byla uzavřela kupní smlouva, přičemž uvedl, že v dané věci je třeba na kupní smlouvu uzavřenou mezi účastníky aplikovat Vídeňskou úmluvu.

26. V usnesení ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. [23 Cdo 875/2011](#), Nejvyšší soud neshledal pochybení odvolacího soudu, který posuzoval vznik smluvního vztahu mezi žalobcem (se sídlem v Polsku) a žalovaným (se sídlem v České republice) o dodávce zboží podle Vídeňské úmluvy, přičemž uzavřel, že odvolací soud věc posuzoval podle odpovídajících právních předpisů (obdobně srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 11. 2002, sp. zn. [8 Cmo 254/2002](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 63/2006). Pro vztah účastníků smlouvy o koupi zboží, kteří mají místo podnikání v různých státech, jež jsou smluvními stranami Vídeňské úmluvy, se před právem těchto států použijí ustanovení této úmluvy, ledaže účastníci její použití dohodou vyloučili.

27. Odvolací soud proto postupoval nesprávně, neposuzoval-li vznik (existenci) jednotlivých pohledávek podle Vídeňské úmluvy a neaplikoval ji jako úmluvu obsahující hmotněprávní přímé normy, která je přímo použitelná ve smyslu článku 10 Ústavy České republiky a posuzoval-li otázky vzniku jednotlivých pohledávek vyplývajících z uzavřených kupních smluv bez dalšího podle § 409 a násl. zák. č. 513/1991 Zb. (slovenský obchodní zákoník).

28. Přitom z dosud zjištěného skutkového stavu lze dovodit, že jsou naplněny aplikační podmínky pro použití Vídeňské úmluvy stanovené v článku 1 odst. 1 písm. a), tj. strany kupní smlouvy mají místo podnikání v různých smluvních státech Vídeňské úmluvy, skutečnost existence místa podnikání v různých státech stranám smlouvy byla známa před uzavřením smlouvy či při jejím uzavření, smlouva sama se netýká obchodů či problematiky vymezené v článku 2 Vídeňské úmluvy, Vídeňská úmluva nebyla stranami na základě čl. 6 Vídeňské úmluvy vyloučena a současně jsou naplněny obecné podmínky pro její aplikaci.

b. K otázce postoupení pohledávek obecně a ke vztahu postupitele a postupníka

29. Mezi otázky, které Vídeňská úmluva výslovně neupravuje, patří postoupení pohledávek. Jde o tzv. mezeru v aplikaci Vídeňské úmluvy.

30. Mezery Vídeňské úmluvy mohou být vnější a vnitřní. Mezi vnější mezery spadají otázky, jež jsou Vídeňskou úmluvou výslovně vyloučeny, nebo které nejsou Vídeňskou úmluvou upraveny vůbec, což je případ postoupení pohledávek (VALDHANS, J. Postoupení a započtení pohledávek v režimu Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. In: ROZEHNALOVÁ, N. a kol. Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne? Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 134). V takovém případě se využije kolizních norem fóra, podle nichž je potřeba určit právo rozhodné (ROZEHNALOVÁ, N. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 270).

31. Kolizní norma pro určení rozhodného práva je nařízení Řím I, pokud jsou v daném případě splněny podmínky jeho aplikace – jedná se tedy o působnost místní (forum je soud členského státu), věcnou (závazek ze smluv v oblasti občanského a obchodního práva tam, kde dochází ke kolizi právních řádů), osobní (univerzální) a časovou (smlouvy uzavřené po 17. 12. 2009) a rovněž se nesmí jednat o problematiku dle čl. 1 odst. 2 nařízení Řím I.

32. K otázce posouzení případné existence přímých mezinárodních norem pro postoupení pohledávek je třeba uvést, že v roce 2001 vytvořila UNCITRAL Úmluvu o postoupení pohledávek v mezinárodním obchodě, do dnešního dne však nedošlo k její ratifikaci dostatečným množstvím států. Přímá norma pro mezinárodní faktoring je tzv. Ottawská úmluva o mezinárodním faktoringu z roku 1988 od Unidroit. Účinnosti ale nabyla pouze pro zlomek států.

33. Pro postoupení pohledávek v daném případě tak není možné použít žádnou přímou mezinárodní normu, jež by měla přednost před normou kolizní. Pro postoupení pohledávek je tedy nezbytné aplikovat kolizní normu - nařízení Řím I.

34. Postoupení pohledávky předpokládá souhlasný projev vůle postupitele a postupníka, rozhodné právo je tak určováno podle kolizní úpravy smluvních závazků, konkrétně čl. 14 nařízení Řím I. V souladu s čl. 14 odst. 1 bude vztah mezi postupitelem a postupníkem řešen dle práva rozhodného pro smlouvu o postoupení pohledávky. Toto právo bude nutné určit dle obecných ustanovení nařízení Řím I pro určení práva rozhodného pro smlouvy, tj. čl. 3 umožňujícího volbu práva, nebo v případě jejího nevyužití dle náhradních hraničních určovatелů v čl. 4 nařízení Řím I.

35. V případě náhradních hraničních určovatелů je dále nutno zohlednit, jestli bylo postoupení pohledávek součástí rozsáhlejší např. faktoringové transakce, při níž faktor poskytuje služby postupiteli. V kladném případě lze využít čl. 4 odst. 1 písm. b) nařízení Řím I a tedy právo obvyklého bydliště poskytovatele služby, tj. faktora. V případě samostatných postupů by bylo nutné postupovat v souladu s čl. 4 odst. 2 a právem rozhodným by tak bylo právo bydliště poskytovatele plnění charakteristického pro smlouvu. V případě samostatných postupů je plněním charakteristickým pro smlouvu o postoupení pohledávky samotná pohledávka. Stranou, která ji poskytuje, je postupitel. Dosah práva rozhodného pro smlouvu o postoupení pohledávky se pak vztahuje na samotnou platnost smlouvy, ale i na obligační účinky smlouvy, mezi které lze řadit např. i otázku, která ze stran postoupení nese povinnost informovat o této skutečnosti dlužníka (srov. VALDHANS, J. Postoupení a započtení pohledávek v režimu Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. In: ROZEHNALOVÁ, N. a kol. Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží - ano či ne? Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 144-145).

36. Lze tak uzavřít, že pro určení rozhodného práva pro postoupení pohledávky je nutné aplikovat čl. 14 odst. 1 nařízení Řím I a rozhodné právo tak určit dle obecných ustanovení nařízení Řím I (čl. 3, 4 a násl.). Jedná-li se o poskytování služeb v podobě faktoringu a zároveň neproběhla volba práva podle čl. 3, rozhodné právo se určí podle čl. 4 odst. 1 písm. b) nařízení Řím I. Jedná-li se však o samostatné postoupení pohledávky (tedy nikoliv faktoring), rozhodné právo se určí podle čl. 4 odst. 2 nařízení Řím I. Rozhodným právem pro vztah mezi postupitelem a postupníkem se řídí všechna práva a povinnosti mezi nimi vycházející ze smlouvy, včetně otázek výkladu, platnosti nebo toho, kdo je povinen oznámit postoupení dlužníkovi. Takové rozhodné právo se vztahuje i na smluvní důsledky, pokud postoupení není účinné (například vůči dlužníkovi nebo třetím stranám).

c. K otázkám vztahu postupníka a dlužníka

37. V souladu s čl. 14 odst. 2 nařízení Řím I se vztah mezi postupníkem a dlužníkem řídí právem rozhodným pro postoupenou pohledávku. Právo rozhodné pro postoupenou pohledávku se určí v závislosti na legis causae smlouvy, na základě níž postoupená pohledávka vznikla. Legis causae původní pohledávky určuje převoditelnost pohledávky, vztah mezi postupníkem a dlužníkem, podmínky, za kterých může být postoupení uplatněno vůči dlužníkovi, a zprošťující účinek dlužníkovy plnění. Právo rozhodné pro postupovanou pohledávku bude určováno v souladu s jejím charakterem podle nařízení Řím I, konkrétně podle čl. 4 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení.

38. Pohledávka vzniká v kontextu určitého práva, které stanoví její atributy, přičemž následný postup pohledávky by na některé z nich neměl mít dopad. Účelem čl. 14 odst. 2 je ochrana dlužníka (shodně VALDHANS, J. Postoupení a započtení pohledávek v režimu Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. In: ROZEHNALOVÁ, N. a kol. Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží - ano či ne? Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 147).

39. Právo rozhodné pro vztah mezi dlužníkem a postupníkem dopadá na otázky, zda je postoupení

možné (podmínky postupitelnosti), zda lze postoupení uplatnit vůči dlužníku [srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. Římská úmluva a Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého. II. díl. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1541-1546, či ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K. a KYSELOVSKÁ, T. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 143-144].

40. V otázce postoupení odvolací soud přitom nejprve uvádí, že postoupení pohledávek a oznámení tohoto postoupení žalované bylo prokázáno oznámením ze dne 21. 5. 2014, doručené žalované 5. 6. 2014. Tímto společnost F. KB, a. s., oznámila žalované, že v tomto oznámení specifikované pohledávky za ní z dodávek materiálů společností I. s. r. o. byly dne 14. 5. 2014 postoupeny na společnost původní žalobkyně a že obchodní společnost I. s. r. o. navázala spolupráci s faktoringovou společností F. KB, a. s., s tím, že od 16. 1. 2013 budou veškeré pohledávky společnosti, které vzniknou z důvodu obchodního styku, postoupeny na společnost F. KB, a. s. V další části odůvodnění pak ale odvolací soud uvádí, že na původní žalobkyni byly pohledávky postoupeny rámcovou smlouvou ze dne 16. 1. 2013 a že pokud měly být poté předmětem dalšího postoupení na společnost F. KB, a. s., tak toto postoupení se de facto i de iure nikdy nerealizovalo, takže původní žalobkyně je stále věřitelem z těchto pohledávek. Spolu s určením rozhodného práva odvolací soud proto v dalším řízení posoudí rovněž tento rozpor ve svých závěrech podle odpovídajících skutkových zjištění.

d. K otázkám zápočtu pohledávek

41. Ve vztahu k Vídeňské úmluvě jsou tři situace, které mohou s ohledem na započtení nastat. První je situace, kdy započítávané pohledávky vzešly z různých smluv uzavřených dle odlišného vnitrostátního práva a nespádají tak do působnosti Vídeňské úmluvy. Ve druhém případě jsou započítávány nároky z rozdílných smluv, které jsou v působnosti Vídeňské úmluvy, a v posledním případě se jedná o situace, kdy jsou započítávány pohledávky ze stejné smlouvy upravené Vídeňskou úmluvou (KRÖLL, S. Selected problems concerning the CISG's scope of application. *Journal of Law and Commerce*, vol. 25, 2005-2006, s. 50-51).

42. V rozhodovací praxi zahraničních soudů je převažující shoda na tom, že problematika započtení obecně nespádá do působnosti Vídeňské úmluvy a ve všech třech situacích je tak započtení posuzováno dle vnitrostátního práva určeného dle norem mezinárodního práva soukromého (UNCITRAL, *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. New York: United Nations, 2016, s. 25).

43. Teorie rozlišuje mezi započtením na základě jednostranného právního úkonu, iniciovaném jedním ze dvou subjektů majících vzájemné pohledávky, a započtením na základě dohody stran. V dané věci bude tak pro případnou otázku jednostranného započtení rozhodná kolizní norma nařízení Řím I, konkrétně čl. 17 nařízení Řím I (jde tedy rovněž o mezeru v aplikaci Vídeňské úmluvy), dle kterého pokud se strany na právu započtení nedohodly, řídí se započtení právem rozhodným pro pohledávku, vůči které se uplatňuje započtení. Pro aplikační praxi se jedná o řešení dostatečně chránící postavení věřitele pasivní pohledávky (srov. VALDHANS, J. Postoupení a započtení pohledávek v režimu Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. In: ROZEHNALOVÁ, N. a kol. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží - ano či ne?* Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 151, 155, obdobně srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého*. II. díl. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1506-1507). Při určení práva rozhodného pro pohledávku, vůči které se uplatňuje započtení, lze při neexistenci dohody stran na právu na započtení použít čl. 4 odst. 1 písm. a) nařízení Řím I.

e. K otázkám posouzení úroků z prodlení

44. Jde-li o příslušenství (výši úroků z prodlení), tato otázka rovněž není upravena ve Vídeňské

úmluvě.

45. Dle literatury (ROZEHNALOVÁ, N. Právo mezinárodního obchodu. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 374) je tato otázka typickou mezerou Vídeňské úmluvy, která musí být vyplněna dle čl. 7 odst. 2 Vídeňské úmluvy. Nabízí se tak aplikace obecných zásad Vídeňské úmluvy anebo aplikace ustanovení právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodního práva soukromého.

46. V rozhodovací praxi některých zahraničních soudů, které Vídeňskou úmluvu aplikují, lze nalézt různé závěry o tom, zda lze při stanovení výše úroků vyjít z obecných zásad Vídeňské úmluvy, anebo zda je potřeba užít obecných kolizních norem. Některé soudy se odvolávají na obecné zásady Vídeňské úmluvy a úroky tak určují dle obchodních zvyklostí. Dle jejich argumentace by aplikace kolizních norem a určení rozhodného vnitrostátního práva vedlo proti cílům sledovaným Vídeňskou úmluvou. Úroková míra by tak v některých případech byla určena na základě principu plné kompenzace, avšak ta je současně omezena dalším principem, dle kterého se nesmí věřitel dostat do lepšího postavení, než ve kterém by byl, kdyby bylo plněno dle smlouvy (UNCITRAL, Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. New York: United Nations, 2016, s. 365).

47. Převažujícím názorem u většiny orgánů rozhodujících o sporech v souvislosti s Vídeňskou úmluvou však je, že stanovení výše úroků z prodlení je mimo rámec Vídeňské úmluvy a je nutné na ni aplikovat vnitrostátní normy mezinárodního práva soukromého tak, aby mohlo být určeno rozhodné právo (UNCITRAL, Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. New York: United Nations, 2016, s. 365).

48. Pro určení rozhodného práva je tak třeba na věc aplikovat obecné kolizní normy. V případě České republiky se tedy jedná o nařízení Řím I a konkrétně jeho čl. 12 odst. 1 písm. c), který stanoví, že právem rozhodným pro smlouvu se podle tohoto nařízení řídí zejména důsledky úplného nebo nebo částečného porušení těchto závazků včetně stanovení škody, jsou-li stanoveny právem, a to v rámci pravomocí přiznaných soudu příslušným procesním právem. Úroky z prodlení jsou příslušenstvím vzniklým právě porušením původního závazku (BĚLOHLÁVEK, A. J. Římská úmluva a Nařízení Řím I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1497).

49. Cílem čl. 12 je podřídit v co největší možné míře celé závazkové vztahy jednomu právnímu řádu – obligačnímu statutu. Na určení rozhodného práva v otázce posouzení úroků z prodlení se proto aplikuje čl. 12 odst. 1 písm. c) nařízení Řím I. [shodně MAGNUS U., MANKOWSKI P., Rome I Regulation (European Commentaries on Private International Law), 2017, s. 720 a 729].

50. Lze tak uzavřít, že vznik smluvního vztahu z kupní smlouvy uzavřené mezi prodávajícím se sídlem ve Slovenské republice a kupujícím se sídlem v České republice se posoudí podle Vídeňské úmluvy.

51. Otázky postoupení pohledávky z takové smlouvy, jednostranného započtení a úroku z prodlení představují tzv. mezeru v aplikaci Vídeňské úmluvy. Rozhodné právo se proto určí podle kolizních norem obsažených v nařízení Řím I.

52. Právní posouzení odvolacího soudu je v otázce aplikace rozhodného práva při posouzení vzniku smluvního vztahu z kupní smlouvy s mezinárodním prvkem nesprávné a v otázkách určení rozhodného práva přeshraničního postoupení pohledávky z takové smlouvy, přeshraničního jednostranného započtení a úroku z prodlení dosud neúplné. Dovolací soud se proto nezabýval dalšími dovolacími námitkami žalované. Z vyložených důvodů Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

53. Před zahájením dovolacího řízení mělo podle tvrzení původní žalobkyně na základě smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 16. 12. 2016 dojít k postoupení předmětných pohledávek z původní žalobkyně na společnost F. KB, a. s. Za dovolacího řízení je přitom rozhodování o návrhu podle § 107a o. s. ř. vyloučeno (§ 243b o. s. ř.).

54. Právní názor dovolacího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1 část první věty za středníkem ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).